

De laatste sessie

ROMAN

Saskia de Coster

De laatste sessie

B&L

Sophie is nog naar adem aan het happen na een sessie die geen sessie was. Meer dan twee uur aan één stuk, niet te stoppen, niet op te schrijven. Ze kan niet meer.

De eerste keer maakt Sophie normaal gezien zoveel aantekeningen als ze kan. Ze tekent stambomen, schrijft tirades op van moeders tegen hun dochters, probeert in snikken gesmoorde woorden te verstaan. Cliënten maken soms kilometerslange omzwervingen om de bron van hun pijn te vermijden, of de laatste vijf minuten komt er in één gulp een heel gedroomd leven uit. Sommige mensen staren al jaren in hun eigen ziel en hebben het zelf al onder ogen gezien, wat hen kwelt en hoe ze het anders hadden gewenst. Ze willen het uitspreken tegen een onbekende. Anderen hebben geen benul en komen de vuilnisbak van hun geest legen. Mensen zijn wonderlijke dieren, er is soms kop noch staart aan te krijgen en toch is dat wat ze het liefst probeert. Samen iets ontwarren. Samen wegstappen uit de verwarring.

Een klik met haar als therapeut is niet nodig. Een therapeut doet niet altijd veel, behalve er zijn en luisteren. Er zijn cliënten die de eerste keren in ontkenningen spreken. 'Ik heb geen traan gelaten toen mijn Marcel doodging,' zegt iemand, 'dat beest was oud en versleten' en hij begint onbedaarlijk te huilen. Sophie maakt zich dan zo klein mogelijk, ze verdwijnt om ruimte te geven aan de pijn van een man van middelbare leeftijd die de pekinnees en liefde uit zijn kindertijd

mist. Het is goed wanneer ze even vergeten dat zij er is. Dat het hondje Marcel in de kamer staat en alle plaats inneemt. Dan horen cliënten het getik van glas in de glascontainer buiten en beseffen ze plots dat de tijd loopt en dat ze nog zoveel, zo onmogelijk veel, in deze vijftig minuten willen achterlaten, een heel leven. Dat geluid van brekend glas wekt hen altijd, de cliënt en haar.

Op feestjes leggen mensen haar hun eigen dilemma voor. 'Ik kon toch niet passief toekijken hoe die rotzak mijn dochter kapotmaakte?' zeggen ze dan en ze komen dichterbij staan. 'Ik heb gezegd dat ik haar nooit meer met hem wil zien.' Of ze vragen haar naar sappige details uit haar praktijk. Sophie wimpelt dat af, uit respect voor haar cliënten. Het gaat haar ook niet om de verhalen maar om welke rol ze kan spelen, hoe ze kan helpen.

Het is al gebeurd dat cliënten haar beschuldigen. Dat deed die weduwe die haar overleden man op een voetstuk leek te zetten. Sophie had het haar gezegd. Nadat ze ontdekt had dat haar man verslaafd was geweest aan anonieme seks op parkings, is ze nog één keer teruggekomen. Ze verdedigde hem en was kwaad op Sophie. Ook toen ze niet meer kwam opdagen, bleef ze wekelijks betalen. Haar therapeut was voor haar de schuldige, niet haar overleden man. Al wat in haar leven niet verliep zoals zij het wenste, kon ze op

conto van de therapeut schrijven. Sophie vervulde een belangrijke rol, die van bliksemafleider.

Geld en bezit heeft ze altijd aanvaard. De erfenis die haar toekwam, heeft ze op de dag van haar achttiende verjaardag opgevraagd. De zeventig euro per sessie rekent ze zonder fout aan. Emotionele schadevergoeding, zo bekijkt ze het, zonder cynisme. Mensen komen hier vaak met een zak vol pijn. 'Laat maar hier,' zegt ze dan, 'ik kan dat dragen.' Ze openen hem samen tegen betaling, het is een eerlijke deal.

Van buitenaf lijkt alles vandaag zoals alle andere dagen. De zon kijkt binnen door de hoge ramen. Dit is een aangename kamer. Wollen Hay-tapijt in gebroken wit, een leeslampje op een koperen voet, een paar psychologiehandboeken in de vintage Tomado-boekenkastjes. Witte muren. Lichte barstjes als je goed kijkt. Kamerplanten die proberen te bloeien. Een klok met wijzers. In deze ruimte doet de tijd wat hij wil, Sophie kan enkel volgen. Soms is een sessie van vijftig minuten in een zucht voorbij, soms voelt ze zich na vijf minuten al uitgewrongen. Dat hangt van het verhaal af.

Haar hele leven heeft ze goed kunnen luisteren en zwijgen. Ze kan verdwijnen in het leven van een ander en zich daar in een hoekje verschuilen. Als kind heeft ze zich daarin geoefend. Haar beschermengel kijkt mee. Ze laat de mensen praten, en sommige hebben

het ook over hun beschermengel op de achtergrond. Bij mannen is dat vaak hun mama.

Sophie kruipt in verhalen, spoort rode draden op, houdt ondertussen de klok in de gaten. Vijftig minuten later landt ze terug in haar kamer, maakt ze een volgende afspraak met de cliënt, dan schiet haar te binnen dat ze beloofd heeft koffiebonen te gaan kopen of een geschenk voor een etentje die avond. Vandaag is alles anders gelopen. Na meer dan twee uur heeft ze iets gestameld tegen haar cliënt en is ze de kamer uit gevlucht.

Kristien De Decker, vijfenzeventig jaar. Zo begon ze toen de therapeut, Sophie, vroeg of ze zichzelf even kon voorstellen.

Ze is een doodgewone vrouw, dat wilde ze toch benadrukken. Gezond, dat ook. Niet de beste ogen, een slechte heup. Maar ze prijst zich gelukkig als ze zich vergelijkt met leeftijdsgenoten. Ze heeft twee volwassen kinderen die het goed doen. Die zijn ongeveer even oud als de vrouw tegenover haar. Ze durft niet op te kijken. Kom, ze heeft dit geoeffend. Verder vertellen.

Wouter is veertig, architect. Barbara twee jaar ouder, heeft twee kinderen, is leerkracht Nederlands. Kristien heeft een trouwe echtgenoot, Alex, en een kat, Bolleke Wol De Derde. En toch is ze hier. Alleen Sophie kan haar helpen. Ze heeft naar de afspraak uitgekeken zoals je uitkijkt naar een tandartsafpraak wanneer je tandpijn hebt. Ernaar toegeleefd, dat is beter uitgedrukt. Ze is op zoek naar verlossing. In haar hoofd heeft ze het hele verhaal al zo vaak geoeffend maar ze heeft het nog nooit met iemand gedeeld. Stilte wreekt zich, beseft ze nu.

Iedereen gaat tegenwoordig naar de therapeut. Maar. Zij niet. Dit is anders.

Ze ziet zichzelf als een doodgewone Vlaamse vrouw. Ze valt in herhaling. Niet in herhaling vallen. Het zijn de zenuwen.

Ze is vorige week naar de kapper geweest. Het is nog wennen, dit nieuwe carrékapsel. Jarenlang heeft ze

een toef haar boven op haar hoofd gehad. Dat kapsel had ze zich als puber aangemeten, eerst uit ongemak, later om de aandacht van haar plompe lijf af te leiden, nooit omdat het haar complimenten opleverde. Ze doet haar best om in de pas te lopen. Ze is altijd over het hoofd gezien, behalve als ze weer eens onhandig was. Als haar moeder zei: 'Niet aan de nieuwe gordijnen komen, ik wil dat ze even meegaan', werd ze zo nerveus dat ze struikelde en zich vastgreep aan de dikke gordijnstof. De gordijnstok tikte op haar kop als een toverstaf, ze viel flauw. Gordijnen kapot en een dikke bult. Eigen schuld. Dit is een dwaas voorbeeld, zegt ze, maar zo gaat het keer op keer. Al haar hele leven doet ze precies het verkeerde.

Beginnen bij het begin. Maar waar is dat te vinden? Het begintraject van een bol wol vinden kan ook zo onmogelijk zijn. Ze weet het, ze springt te veel van de hak op de tak. Het ligt aan haar zenuwen.

De vrouw spreekt snel maar met zachte stem, alsof ze een kind niet wakker wil maken. Zo beschaamd is ze. Rust uitstralen. Haar toeknikken. Dat heeft Sophie al geprobeerd toen ze de voordeur opentrok en de vrouw op de stoep zag staan, onhandig met een kartonnen koker onder haar arm geklemd. Klein van gestalte, verzorgd. Een oudere vrouw, begin zeventig, had ze op het aanmeldingsformulier gelezen. De generatie van haar moeder. Zeventigjarige vrouwen

komen zelden bij haar aankloppen. Vaker gaan ze naar specialisten, in relatietherapie, samen met hun partner.

Vriendelijk, rond gezicht met een bruinegeverfde carré, grote ogen die rondflitsten. Sophie wilde de posterkoker haast overnemen, de vrouw de drempel over helpen en zeggen dat ze welkom was. Dat mag ze beroepshalve niet doen.

Ze ging haar voor naar de consultatieruimte, klopte uitnodigend op het kussen. De vrouw liet zich in de sofa zakken. Iets zachts om in te landen. Sophie nam plaats tegenover haar, blocnote op schoot. De vrouw zocht houvast. Legde een mollige hand op de rol op haar schoot. Ze begon met excuses maar ze keek Sophie nog altijd niet aan. Ze had een hele uitleg klaar: ze was teruggeden, haar gasfornuis stond misschien nog aan. Sophie ging er niet op in, de vrouw was amper één minuut te laat.

Kristien De Decker heeft al vaak gehoord dat ze de kwestie omzeilt. Haar situatie nu? Haar echtgenoot Alex is een geduldige man maar nu is de maat vol voor hem. Hij heeft een ultimatum gesteld. Hij kan er niet meer tegen. 'Mijn zenuwen gaan het voor het eerst ook begeven,' zegt hij, 'net als onze portemonnee.' Hij is in hun appartement in Calpe gebleven en heeft Kristien alleen hier gelaten. Hij weet niet dat ze bij Sophie is. Ze gaat die koker even op de grond leggen.

Kristien zegt al jaren tegen iedereen die het horen wil dat ze geen afstand kan doen van het huis. De

meeste van hun burens zijn al uitgeweken naar andere oorden – kleinere huizen, buitenverblijven, gerieflijke appartementen dicht bij de kleinkinderen of enkelen in rusthuizen. Kristien zegt steeds stellig dat zij in hun huis blijft en vertelt dan hoe de kinderen er zijn opgegroeid, hoe ze er de mooiste jaren van haar leven heeft doorgebracht, dat de zolder van het huis hun herinneringen in kartonnen dozen bewaart, dagboeken vol jonge dromen en eerste keren. Ze beweert dat ze haar torenkamertje met haar knutselspullen, haar weefgetouw en haar kalligrafiepenningen in de bureaukasten nodig heeft.

De veranda wordt opgegeten door houtwormen, het regent pannen van het dak. Je kan geen stap verzetten zonder dat iets instort of afbrokkelt. Hun spaargeld is aan het wegstromen in hopeloze herstellingen. Toen ze gisteren binnenkwam, droop het water van de keukenmuur, er was net een leiding gebarsten. Ze heeft het nog niet tegen Alex gezegd. Ze houdt ook tegenover Alex vol dat ze niet zal verhuizen vanwege hun huis dat hun geschiedenis samenhoudt tussen zijn muren. Dat ze zo honkvast is.

Maar. Maar dat is niet waar. Het gaat haar niet om het huis. Er is iets anders.

Er zijn geheimen die ze gaat meenemen in haar graf. Heeft Sophie dat al eerder gehoord in haar praktijk? Kristien meent het, ze heeft zo lang gezweven dat ze van haar geheimen is gaan houden. Ze komen

niet in opstand, ze gaan gewoon trouw met haar mee. Ze lopen naast haar, ze volgen haar overal. Maar ze is hen beu.

Sophie heeft een paar woorden genoteerd. Een pijn straalt uit vanaf haar onderrug. Misschien menstruatiepijn, dan ligt haar cyclus overhoop. Ze recht haar rug, slaat haar linkerbeen over het rechter.

De vrouw tegenover haar gaat ook verzitten. De vrouw wrijft in haar malse, kleine handen, haar vingers zoeken elkaar. Verzorgde handen, donkerrode nagellak. Aan de randjes is de nagellak een beetje afgebladderd. Misschien doet ze de afwas met de hand. Sophies handen zijn droog, er zit nog wat kalk onder haar duimnagel.

Ze is gisterenavond naar de klimhal geweest. Na een hele dag consultaties moet ze bewegen. Een zittend beroep is eigenlijk niets voor haar. Haar lichaam wil actie of het krijgt last. Ze is rechtstreeks van de praktijk gaan sporten. Je omkleden in de kleedkamer, meteen in een short en los T-shirt, dat is wat ze nodig heeft om de knop om te schakelen. Een moeilijke klimpiste, de roze, die al je aandacht vraagt en het enige probleem op aarde wordt onder je ledematen. Ze heeft gisteren lelijk naast de bovenste grip gegrepen en is hard op de mat terechtgekomen. Vandaar misschien de pijn in haar onderrug. Het staartbeentje. Het nutteloze uiteinde. Je merkt het enkel als je er last van hebt.

Bzzz, klinkt het achter Sophie, in haar schouder-tas. Ze is vergeten haar telefoon op vliegtuigstand te zetten. Dat doet ze altijd voor ze aan een sessie begint. Ze wil altijd minstens een kwartier voor de cliënt aanwezig zijn. Vanmorgen was ze maar op het nippertje op tijd omdat er een ongeluk gebeurd was in de tunnel. Ze is er bijna zeker van dat het een berichtje van haar geliefde is, om te vragen of ze de brief wel is vergeten te posten. Ja natuurlijk, zal ze dan antwoorden. Het is hun grapje. Ze moet nogal eens herinnerd worden aan kleine taakjes. Straks zeker de brief op de post doen voor het nichtje van haar lief, die op schooluitje naar zee is. Een kaartje van een zeemeermin vol modder, in een roze envelop. Er zijn haast geen postbussen meer te vinden. Twee straten verder staat er nog eentje.

Ze excuseert zich en draait zich om. Duikt naar haar tas en schakelt de telefoon uit. Aandacht. Ze moet de vrouw op gang krijgen. De voorzichtige aanpak, ruimte bieden. Zo geraak je het verst. Er zijn geen juiste vragen, ze kan enkel openingen zoeken waarlangs de woorden naar buiten kunnen.

Een hulpvraag? Oei, Kristien heeft geen hulpvraag. Moet dat dan? Ze zit opgesloten in haar hoofd, ze schaamt zich snel. Ze heeft nooit veel gedurfd. Mensen zeggen dat ze te inschikkelijk is. Dat ze zich te vaak heeft weggecijferd. Dat is het probleem van vrouwen, denkt ze soms: ze zijn te trots, ze vragen geen hulp,

ze doppen hun eigen boontjes en pas als het te laat is, gaan ze bij elkaar kijken en ontdekken ze dat ze met dezelfde problemen zitten. Haar dochter doet dat beter. Misschien zijn het de vrouwen van haar generatie. Of gewoon zichzelf.

Het is voor Kristien een uitdaging om buiten te komen. Al een kwarteeuw houdt ze thuis de wacht. Ze zit in haar torentje boven. Ze kan niets anders dan in haar wijk blijven, het is de enige manier om rust te vinden. Veel mensen hebben haar gezegd dat ze voor zichzelf moest opkomen. Tove nog het meest.

Vijfentwintig jaar geleden kwam Tove in haar leven. Daar wil ze over vertellen. Het is veel. De overgang van het jaar 1999 naar het jaar 2000 was spannend geweest. Wereldwijd dachten experts dat computers in de war zouden raken en zouden terugvallen in de tijd, terug naar 1900, alle gegevens kwijt. De kinderen hadden op hun school zelfs van de bizarre leraar fysica geleerd welke formules ze konden uitspreken tegen de buitenaardse ufo-soldaatjes die op de speelplaats zouden landen. Maar op 1 januari 2000 was het niet gedaan met de mensheid. De computers hadden zich niet tegen de aardbewoners gekeerd en bleven hun data gewoon behouden, er waren geen aliens geland en de aardbol was niet uit zijn as getold. Het jaar tweeduizend was een belofte, drie opgeblonken bollen op een rij om eens grondig weer vanaf nul te beginnen.

De winterochtend van de ontmoeting met Tove was het bijtend koud en het hield niet op met sneeuwen, ze leek wel in een andere wereld terechtgekomen. Ze voelde zich al wat onwerkelijk. De avond ervoor was ze een uitzonderlijke keer met Alex naar de cinema geweest. De film zat nog onder haar huid. Die prent vol mooie, gewone mensen die niet weten hoe ze moeten leven, *American Beauty*. De scène waarin dieprode rozenblaadjes neerwarrelden over het knappe buurmeisje.

Sneeuwvlokken bedekten de huizen op de heuvel, de straatmarkering was weggegomd en de tuinkabouter bij het keukenraam had een blinddoek van sneeuw om. Maar Alex liet zich niet tegenhouden. Hij zou Wouter en Barbara op school afzetten en doorrijden naar zijn collega's bij de bank, om er op het HR-departement hun welbevinden in het bedrijf in de gaten te houden en te tonen dat het bedrijf zich om hen bekommerde.

Kristien was altijd opgelucht als de anderen de deur achter zich dichttrokken en het huis weer van haar was. De radio aan. Toen kon ze daar zo van genieten, ieder uur het nieuws, de bekende radiostemmen. Ze zou niet weten hoe Kathleen Huys eruitzag maar herkende haar stem uit duizenden. Vandaag de dag heeft zelfs de radio beeld.

Alex was die winterochtend nog maar net vertrokken met de twee mokkende pubers van vijftien

en zestien op de achterbank van de stationcar of daar ging de bel al. Dat gebeurde nooit zomaar, en al helemaal niet 's morgens in de vroege, op het moment dat iedereen in de buurt de dag inzette. Voor ze opendeed, controleerde ze of het gasfornuis uit stond. Dat deed ze altijd. Het was vast Alex die aanbelde, gestrand, zonder sleutel op zak. Hij zou aan de keukentafel gaan zitten met de krant en doen alsof het zijn eigen, rebelse keuze was om een dagje niet te gaan werken. Of misschien was het de weduwe van twee huizen verder die er even al te behulpzaam op wilde wijzen dat zij aansprakelijk waren als iemand uitgleed op hun spekgladde stoep, het was haar net bijna overkomen.

Kristien trok de deur open. Geen Alex in kostuum, geen weduwe in een sippe stilte, geen Spaanse buurvrouw Paula die suiker en vooral een babbel nodig had. Ze dacht even dat de film nog verderging.

Een sprookjesachtige verschijning in een zalmroze mantelpakje.

Een flamingo in de sneeuw.

De pluimen van haar haren waaiend in de wind.

Haar lichaam buigzaam als riet, haar rechterhand galant opgestoken. Halt.

Een veel te verlegen politievrouw die het verkeer regelt.

Veel te koud gekleed maar het leek haar niet te deren.

Een plastic tas in haar hand.

Met andere woorden: een gestoorde.